

Časopis za suvremenu povijest, Hrvatski institut za povijest, vol. 44, br. 1, Zagreb 2012., 244 str.

U proljeće 2012. izišao je prvi ovogodišnji broj *Časopisa za suvremenu povijest* čime se nastavlja kontinuirani rad ovog eminentnog, mogli bi reći i najuglednijeg domaćeg časopisa za razdoblje najnovije povijesti. U njemu se objavljuju tekstovi koji se bave razdobljem od kraja 19. stoljeća do suvremenosti. U prvom dijelu broja, kako je i uobičajeno, objavljeni su znanstveni radovi, koji su kategorizirani (sedam izvornih znanstvenih i jedan pregledni rad). Svi tekstovi imaju sinopsis i sažetak na engleskom jeziku. U drugom dijelu objavljuju se reagiranja te prikazi najnovijih historiografskih izdanja.

Prvi tekst u ovom broju *Časopisa za suvremenu povijest* pod naslovom *Britanski i američki izvori o smrti Josipa Broza Tita* autora Ante Batovića i Branka Kasala (str. 7-22) bavi se djelatnošću stranih obavještajnih službi u vrijeme bolesti i smrti Josipa Broza Tita. Zapad, prije svega britanske i američke diplomatske službe, pratile su i obavještavale o stanju u Jugoslaviji ponajviše u kontekstu svojih interesa u okolnostima Hladnog rata. Rad je pisan na temelju građe iz Britanskog nacionalnog arhiva, koja je tek od nedavno dostupna za korištenje, kao i na temelju relevantne literature.

Rad Marka Zubaka *'Pop-Express' (1969.-1970.): rock kultura u političkom omladinskom tisku* (str. 23-35) detaljno analizira zagrebački omladinski časopis *Pop-Express* koji se pojavio krajem šezdesetih godina. Autor, čiji je znanstveni interes usmjeren prvenstveno na omladinske pokrete u razdoblju komunističke Jugoslavije, u ovom je radu pažnju posvetio dvotjedniku *Pop-express*, listu zagrebačkog omladinskog saveza, njegovoj teorijskoj pozadini, ulozi u prenošenju rock-kulture ali i novinama u medijskoj kulturi koje je časopis predstavljao.

Martina Grahek Ravančić u radu *Mađari kao neprijatelji: rad Zemaljske komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača. Primjer: kotar Bjelovar* (str. 37-52) analizira djelovanje Zemaljske komisije za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača na području Bjelovara u razdoblju od 1944. do 1947. pri čemu je naglasak stavljen na pripadnike mađarske manjine u bjelovarskom kotaru. Autorica se pri tom koristila relevantnom literaturom te objavljenim i neobjavljenim izvorima ponajviše iz Hrvatskog državnog arhiva. Tekstu je priloženo više grafičkih prikaza koji omogućuju lakši uvid u neka analizirana pitanja, kao što su

socijalne strukture osuđenih osoba, struktura osuda i sl. Autorica zaključuje kako su Mađari s promatranog područja po socijalnom položaju većinom bili dobrostojeći seljaci te također sumira kako je prava namjera rada Komisije bila, prema njenim riječima, „donijeti“ pravdu, no ona je uspjela uspostaviti tek narodni osjećaj pravde.

Ulogom tiska u formiranju javnog mišljenja te oblicima represije u DF Jugoslaviji u razdoblju od svibnja do kolovoza 1945. bavi se Ana Jura u članku *Komunistička represija u Hrvatskoj prema pisanju lista 'Vjesnik', svibanj-kolovoz 1945. godine* (str. 53-76). Autorica analizom članaka u novinama *Vjesnik*, jednom od vodećih partijskih glasila u Hrvatskoj, prikazuje oblike propagande i načine na koje je komunistička vlast provodila represiju nametanjem idejnog sustava KPJ. Pokazuje kako je novinarstvo u navedenom razdoblju imalo isključivo političko-propagandnu ulogu u službu sustava.

Rad Ivane Prijatelj Pavičić *Povijesni identitet Schiavona u 'kritičkoj fortuni' prve polovice XX. stoljeća* (str. 77-92) proučava interpretacije identiteta Schiavona, umjetnika emigranata s istočnojadranske obale. Obzirom na interpretacije u određenim povijesnim razdobljima, tekst je podijeljen u tri dijela: *Osvrt na recepciju umjetnika Schiavona u razdoblju prve četvrtine XX. stoljeća*, *Recepcija umjetnika Schiavona u kontekstu talijanskih političkih posezanja za Dalmacijom dvadesetih i tridesetih godina*, te *Recepcija umjetnika Schiavona u vrijeme Drugog svjetskog rata*. Autorica je pokazala u kojoj su mjeri različite političke ideje, nacionalne ideologije i kulturni nacionalizmi utjecali na recepciju Schiavona, te raspravlja kakav je odnos te recepcije prema ideologiji talijanskog iredentizma i jugoslavenskoj i talijanskoj kulturnoj politici u međuratnom razdoblju.

Sanda Kočevlar u radu *Svoj o svome – ondašnji karlovački tisak o karlovačkim putnicima-istraživačima Afrike i Južne Amerike druge polovine XIX. i prve polovine XX. stoljeća* (str. 93-109) analizira lokalni karlovački tisak (*Svjetlo*, *Glasonoša*, *Sloga*, *Narodni glas*, *Karlovački glasnik*) koji je objavljivao vijesti o karlovačkim istraživačima Afrike i Južne Amerike Jakovu Šašelu, Napoleonu Lukšiću, Janku Mikiću, Mirku i Stevi Seljanu. U podrobnoj raščlambi analiziranog teksta autorica se osvrnula na problem pouzdanosti informacija iz onodobnog tiska.

Rad *Katolička crkva i D'Annunzijeva okupacija Rijeke* (str. 111-136) Marka Medveda bavi se ulogom predstavnika Svete Stolice u gradu Rijeci u vrijeme vladavine Gabriela D'Annunzija. Djelatnost dvojice papinih predstavnika u Rijeci Valentina Live i Celsa Costantinija do sada je neistražena, te autor donosi nepoznate podatke o njima na

temelju izvorne građe iz domaćih i stranih arhiva, onodobne periodike te relevantne literature. Zaključuje kako je njihova djelatnost bila usmjerena prema mirnom rješenju sukoba i protiv D'Annunzijeve vlasti te kako su se i po cijenu vlastite sigurnosti ta dvojica predstavnika Svete Stolice znali suprotstaviti fašizmu.

Robert Skenderović u radu *Oblikovanje bunjevačkog političkog identiteta u Bačkoj tijekom druge polovine XIX. stoljeća* bavi se formiranjem bunjevačkog identiteta kroz društvene, gospodarske, kulturne i političke prilike u kojima su živjeli bački Hrvati u Ugarskoj u drugoj polovici 19. stoljeća. Zaključuje kako je njihov identitet nastao prvenstveno kao reakcija bačkih Hrvata na nacionalno povezivanje Mađara koji su prema manjinama imali asimilacijsku politiku. Posebno poglavlje u radu bavi se središnjom osobom u narodnom pokretu bačkih Hrvata – Ivanom Antunovićem. Opsežan dio teksta posvećen je političkom djelovanju bunjevačkih Hrvata te unutrašnjim sukobima i političkom razilaženju na samom kraju 19. st. (str. 137-160).

U rubrici *Reagiranja* (str. 165-187) objavljene su reakcija Mirele Krešić s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na tekst *Pitanje državnosti Nezavisne Države Hrvatske* Tomislava Jonjića objavljenog u 3. broju *Časopisa za suvremenu povijest* iz 2011. godine, kao i autorova reakcija na gore spomenutu kritiku.

Kao i u svakom broju *Časopisa za suvremenu povijest*, na kraju se nalaze prikazi recentnih izdanja knjiga i zbornika radova (str. 191-236). U ovom broju prikazano je četrnaest najnovijih izdanja knjiga i zbornika radova koji se bave temama iz 20. stoljeća.

Tihana Luetić

POVIJESNI ZBORNIK - GODIŠNJAK ZA KULTURU I POVIJESNO
NASLJEĐE

Nakladnik / *Publisher*:

Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Udruga povjesničara Slavonije i Baranje
Lorenza Jägera 9, HR - 31000 Zagreb
tel.: +385/31/211-400, fax: +385/31/212-514

Glavna urednica / *Editor-in-chief*:

Dubravka Božić Bogović

Uredništvo / *Editorial*:

Drago Roksandić (Zagreb, Hrvatska), Lovorka Čoralić (Zagreb, Hrvatska),
Mithad Kozličić (Zadar, Hrvatska), Miroslav Akmadža (Slavonski Brod,
Hrvatska), Marija Karbić (Slavonski Brod, Hrvatska), Jasna Šimić (Osijek,
Hrvatska), Boško Marijan (Osijek, Hrvatska), Szabolcs Varga (Pečuh,
Mađarska), Aleš Gabrič (Ljubljana, Slovenija), Dinko Šokčević (Pečuh,
Mađarska)

Tajnica uredništva / *Secretary of Editorial*:

Sladana Josipović Batorek

Adresa uredništva / *Mailing adress*:

Dubravka Božić Bogović (glavna urednica)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Lorenza Jägera 9, HR - 31000 Osijek
dubravka.bozic.bogovic@gmail.com

Elektroničko izdanje / *E-edition*:

<http://hrcak.srce.hr/povijesni-zbornik>

Izlazi jednom godišnje

Cijena ovom primjerku je 40.00 kn.